

Koolikohustuslik on laps, kes on saanud enne käimasoleva aasta 1. oktoobrit seitsmeaastaseks¹.

Kuid üksnes lapse vanus ei määra, kas laps on kooliks valmis - see on vaid eelduseks koolivalmiduse saavutamisele

Laps on kooliks valmis, kui tema füüsiline, vaimne ja sotsiaalne areng tagavad ülemineku **mänguliselt põhitegevuselt õpitegevusele ja lapsel endal on soov kooli minna.**

Koolivalmiduse saavutamiseks on vaja **soodsat arengukeskkonda**, mille loovad last ümbritsevad täiskasvanud.

Koolivalmidust kirjeldatakse läbi kolme aspekti: **füüsiline, vaimne ja sotsiaalne.**

Füüsiline aspekt

Koolivalmis laps:

- lapse tervis on kontrollitud ja vajadusel korrigeeritud (nägemine, kuulmine, rüht, tasakaal, koordineatsioon);
- suudab istuda koolipingis pikemat aega;
- suudab kanda koolikotti;
- kasutab harjutuste sooritamisel mõlemat kätt (on kujunenud kahe käe koostöö);
- hoiab pliatsit kolmikhaardes;
- lõikab kääridega, rebib, kleebib, voolib, voldib, pilte värvides peab kinni joontest.

Soovitused:

- ✓ Arengut toetava füüsilise keskkonna tagamine (täisväärtuslik ja tasakaalustatud toit, piisav uneaeg, värskes õhus liikumine, sobiv kodune õpikeskkond - laud, seljatoega tool, valgustus, müra ja nutitegevuse piiramine).

- ✓ Käelised tegevused (sõrmemängud, joonistamine, maalimine, voolimine, konstruktorimängud, klaveril või süntesaatoril mängimine, nuppude raamidesse ladumine – mosaiigid, nupumängud jne)

Vaimne aspekt

Koolivalmis laps:

- suudab katkestamata keskenduda tegevustele ja jutu kuulamisele vähemalt 15 minutit;
- vaatleb, kuulab, kombib sihipäraselt esemeid ja nähtusi ning võrdleb, järjestab, rühmitab, üldistab neid tajutud tunnuste alusel (värvus, suurus, vorm, temperatuur jne);
- orienteerub ruumis ja mõistab objektide vahelisi ruumilisi suhteid (all/peal, kõrval, vasakul/paremal, kohal jne);
- mõistab ja kasutab ajakujutlusi tähistavaid sõnu (enne/pärast, aastaegade tunnused ja järgnevus, nädalapäevad, eile/täna/homme);
- mõtlemisel toetub kujutlustele (lahendab probleeme, üldistab, järeldab, mõistab põhjustagajärg seoseid);
- orienteerub arvureas 1-12, arvutab 8 piires abivahenditele toetudes (nt näpud, arvutuspulgad jms) ning lahendab lihtsamaid tekstülesandeid ja mõistatusi;
- jätab lühikese aja jooksul meelde 5 ± 1 ühikut (pildid, kujutised, esemed, sõnad);
- valdab kõiki häälikanalüüsioperatsioone (häälikute arv ja järjekord), tunneb joonistähti, loeb lihtsamaid sõnu, kirjutab oma nime;
- omab enesekohaseid teadmisi (nimi, vanus, sünnipäev, elukoht).

Soovitused:

- ✓ Arengut toetava vaimse keskkonna tagamine (kindel päevakava, tegevuste lõpuleviimine, võimetekohast pingutust pakkuvad ülesanded, ümbritseva keskkonna nähtuste vaheliste seoste leidmine ja selgitamine).
- ✓ Lapsega koos arendavate lauamängude mängimine (ALIAS, MEMORY jne).
- ✓ Eakohaste tekstide ettelugemine ja loetu üle arutlemine.
- ✓ Objektide loendamine ja arvutamisoperatsioonide sooritamine igapäevaelus (*Võta kotist kaheksa kartulit. Emme kooris neli ära. Mitu kartulit peab veel koorima?*).

Sotsiaalne aspekt

Koolivalmis laps:

- tahab kooli minna ja omab esmaseid kujutlusi koolielust;
- oskab luua ja hoida sõprussuhteid, teeb koostööd eakaaslaste ja täiskasvanutega;
- mõistab teiste tundeid ja kohandab oma käitumist nendele vastavalt;
- tuleb toime enda tugevate tunnetega;
- arvestab grupis kehtestatud reeglitega ja lõpetab nõudmisel sobimatu tegevuse;

Soovitused:

- ✓ Reeglitega mängudega mängimine.
- ✓ Lapsega tunnetest rääkimine.
- ✓ Positiivse käitumise ja pingutuse märkamine ning tunnustamine.
- ✓ Laste tugevate tunnete märkamine, aktsepteerimine, sõnastamine (*Sa oled vihane*) ja suunamine tundega toime tulema (hingamine, asendustegevuste leidmine jm).

¹<https://www.riigiteataja.ee/akt/13332410>

Soovitatavad raamatud ja materjalid:

- Kaire Talvik „Lähem kooli! Lapse kooliks ettevalmistamise harjutused ja tarkused“
- Hille-Mai Seero (koostaja) “Koolimineku lävel”
- Katrin Ressar, Katre Tamm „Mängime kooli. Töövihik 5-6aastastele“
- Marika Vares, Kaie Kubri, Thea Simmerman „Nutike. Matemaatika koolieelikutele“
- Erinevad töövihikud sarjast „Nutikas koolieelik“
- Aire Hansen, Maret Jahu „Lups lugema 1/2/3“
- Laura Markham "Rahumeelne lapsevanem, rõõmsad lapsed"
- Ben Furman "Oskuste õppe käsiraamat"
- Thomas Gordon "Tark lapsevanem"
- "Lugemismängud" (kirjastus Koolibri)
- Kai Mäses, Merike Varandi "Õpituba. Häälikust jutuni"
- Kai Mäses, Merike Varandi "Õpituba. Lustiga lugema, kribinal kirjutama"
- Heike Baum "Ma olin vihast lõhki minemas"
- Kairi Ennok "Lapse emotsionaalne arendamine"
- Fred Frankel "Häid sõpru on raske leida"
- Berys Gaut, Moraq Gaut "Filooofilised arutelud väikeste lastega"
- Ene Kulderknup "Laps on peagi koolilaps"
- Pilvi Kula "Valmistume kooliks" töövihikud

Lapse drillimine koolieelses eas on arengu vaenlane. Nii võib lapsel kaduda huvi õppimise vastu.

Lasteaed on vanemale lapse kooliks ettevalmistamisel parim partner. Tee lasteaiaga koostööd - küsi õpetajatelt nõu ja tagasisidet.

Toredat kooliaega!

Vajadusel pöördu logopeedi/eripedagoogi või psühholoogi vastuvõtule
Hariduse Tugiteenuste Keskusesse
Tähe 56,50103 Tartu
telefon: 7461000, htk@tartu.ee,
www.tugiteenused.tartu.ee

Materjali koostasid Ülle Kuusik, Jana Saluoks,
Keiti Kungla-Lilo, Siiri Karm, Merle Varik, Liis
Arras, Päivi Kõiv

Hariduse Tugiteenuste Keskus

KOOLIKS VALMIS? Info ja soovitused koolivalmidusest

